

ELENA VINȚEA

cl. a XI-a, Colegiul Național „Mihai Eminescu”,
București (n. or. Hâncești)
Mențiune, secțiunea „Eseu – liceeni”

Scritura – drum al cunoașterii sau o iluzie a salvării?

Motto: *Până la urmă, cuvintele
au trebuit să semene cu mine
și cu lumea...*

Nichita Stănescu

La început a fost cuvântul, copil al infinitului... Dragostea, Credința și Speranța i-au fost moașe, iar Lumina – apă de botez... Nebunia, frica, zborul, jocul, pasiunea, tunetul, misterul, povața... erau mădulele lui...

Primii care l-au cules și l-au stors pe felii de piatră sau pe fibrele naturii s-au învrednicit a fi sumerieni. Iar egiptenii i-au pus lacăte de nisip și l-au închis în palatele Soarelui. Antichitatea a făcut din cuvântul scris o enigmă, a cărei dezlegare a presupus o jertfă considerabilă din partea bătrânului Cronos. Pentru a se alege „grâu de neghină” și lumina să se reverse peste popor și peste urmași, au venit să-l adopte părinții din Balcani – Herodot, Strabo, Ptolemeu, Homer. Și, odată ce cheiul de adevăr și știință s-a slobozit, din el s-au pornit râuri și râuri peste întreg Pământul, de l-au îmbrățișat. Ca o pânză diafană ce avea să se ncrusteze, scrisul și-a extins împărăția pe Planeta Albastră... (Și până astăzi ne-ntrebăm: noi stăpânim litera străveche... sau ea este stăpâna noastră?)

Pe plaiul mioritic, la răscruci de vremuri cu război sau pace, se naștea istoria sub condei de cronicar. Miron Costin, Grigore Ureche și Ion Neculce capătă titulatura de „piloni” ai scriiturii românești. Inițialele lor stau strajă amintirilor despre bravi eroi și Feți-Frumoși ai spațiului carpato-danubiano-pontic. Prin urmare, scrisorile, *Letopisețele*, *Descrierea* lui Cantemir reprezintă primii pași ai cuvântului scris, care abia învăța „să meargă” pe „podiumul” unui pergament românesc... Pe-atunci, strămoșii noștri nu realizau cât de copil, cât de tânăr sau matur poate fi cuvântul!

Mulți și-au adormit spaimetele, și-au anihilat durerile, și-au mângâiat visele în acest leagăn al nemuririi. Cei „înfrățiți” cu lira au „dădăcit” logosul ca pe propriul copil, neștiind că aparenta pasiune va

genera nesațul atâtor generații avide de cunoaștere. Curând, mirajul ludic aprinde scânteii și în inimile românilor dornici să se afirme. S-a creat o „cupolă” națională a literaturii care și-a înălțat reprezentanții și pe cerul culturii universale... „Veselu” Alexandri își încheagă jocul pe culorile, sunetele și clipele naturii, fiind satelitul fidel al scriiturii românești. Sprinten, surprinzător și amuzant, cuvântul copilărește și sub pana Marelui Povestitor al neamului – Ion Creangă. Povestea e libertatea jocului „de-a creația”. Fantasticul ar fi cea mai potrivită aripă de care să te agăți pentru a porni în călătoria spre „Țara Binelui Învingător”. De-aceea, educația, ca o verigă elastică și rezistentă, unește cele trei punți de circulație a cunoașterii: cuvântul, scriitorul și cititorul. Primul învață să fie ascultător și perseverent sub ochii stăpânului său, cel de-al doilea – scriitorul – își perfecționează lumea interioară, iar observatorul acestor eforturi – cititorul – selectează „cărămizi” pentru propriul templu spiritual. Astfel, realizăm că scrisul e un proces constructiv, chiar dacă a apărut dintr-o lovitură contra materialismului, sau dintr-o rană a unui strigăt prematur. Ca să culegi roade îmbelșugate, e nevoie să altoiești „trunchiul” cuvântului, să-l protejezi de „omizile” timpului necruțător. Numai veghind evoluția sănătoasă a înaripării gândului, un popor se alege cu valori incomensurabile și eterne. „Noi, muncind întocmai, ne-am ales cu... domnul Eminescu” (și nu numai!). Din generația Crinului cu parfum de tei, se remarcă personalități complexe: ironicul Caragiale, realistul Slavici, „Homer al nostru” – Creangă, „ocrotitorul” Maiorescu... Din această „cupă” clasică a literaturii române s-au alimentat mai târziu un șir de maeștri ai cuvântului scris. Tradiția nu a pierit, cultura neamului a continuat să respire prin versul împospătat mereu cu un „oxigen” blagian, arghezian, bacovian... Naivitatea cuvântului au turnat-o în poezie – un joc cu clipele, cu iluziile, cu așteptările, cu scânteile. Vraja sa sărută atâtea frunți luminate, își injectează blestemul în cugete tinere... De fapt, care-i esența „fructului” literar? Ce-i poezia? „Arta de a face să intre marea

într-un pahar”, ne-ar răspunde I. Calvino. O definiție mai completă ar fi următoarea: „Poezia începe acolo unde sfârșește comunicarea obișnuită, începe acolo, unde limbajul nu mai spune nimic, doar își manifestă disponibilitatea, adică are presimțirea de nerostit a ceva ce nu se poate spune, atunci încearcă să spună și ratează de fiecare dată. Însă rămâne această tendință, această aspirație de a rosti ceea ce e de nerostit” (O. Soviany). Când e vorba de poezie, un dialog cu propriul eu își mărește numărul replicilor pe măsură ce se amplifică universul trăirilor, experiențelor, sentimentelor. Deci, precum „ochiul devine privire” (Ortega Y. Gasset), mugurul artei devine floarea spiritualității...

Cuvântul – „veșnic tânăr și feric”. Zburătorul cucerește tărâmurile sub formă de inimi și își permite să înghită sub mantaua albă lacrimi, doruri și amaruri. O aripă protectoare e cuvântul, iar scrisul – refugiul sufletului rănit. Și de puține ori suferința a fost ridicată pe podium? De puține ori s-a așezat rana pe portativ?... Când „sufletul arde(a)-n iubire ca para”, când cerșei toamna – „acoperă-mi inima cu ceva...”, când iubeai... „și ochi, și buze, și morminte...”, de o mie de ori „când”... Să fie oare aburul unei iluzii? Să fie fila asta albă o barcă de salvare?... De cine/ce să te salvezi? Un plan de evadare? De unde și... până unde să fugi? Răspunsul ți-e limpede ca o picătură de ceară de pe oglinda apei: TU – ești singura închisoare care-ți zdrobește avânturile, ești propriul prizonier, care s-a autocondamnat! Te-ai condamnat să te târăști ca un vultur cu aripile frânte după idealul libertății, să tinzi spre victorie în lupta cu „celălalt” din tine. „Orice ființă e un imn zdrobit”, afirmă gânditorul Emil Cioran. Tot ce-a rămas... e speranța, care, așternută pe hârtie și logodită cu absolutul, conturează umbra unei înălțări. *Un Preda, un Petrescu, un Rebreanu, un Vlăduț, un Eliade* – au lăsat moștenire Evantaiul modelat din *astfel* de umbre. O capodoperă e rezultatul îndelungatelor, neconținutele întâlniri cu sine însuși: „te retragi în singurătate ca să n-ai pe nimeni în spinare – tu însuși și universul sunt de-ajuns”. O masă de brad, un licăr de lumină, un parfum de tei și un „ocean” de liniște – aceasta-i rețeta unei atmosfere în care te-adâncești în oglinda sufletului și ascuți ecoul din tine. Cioran are un argument în acest sens: „Nicio convorbire cu tine însuși nu poate fi pe de-a-ntregul sterilă: ceva tot iese din ea, negreșit, de n-ar fi decât speranța ca într-o zi să te regăsești”. Atunci, care e meritul pasiunii de a crea? Cuvântul e cupa în care-ți verși lava fierbinte a gândurilor... sau tu devii cupa ce se umple cu siropul cunoașterii? Te răstignești pe coordonatele timpului tău interior și te încapățânezi să rămâi acolo, chiar dacă un vânt, numit „destin”, vrea să te răstoarne... Ori de câte ori valul te-ar arunca la mal, catargul exilului tău revine mereu în larg. Și munca de Sisif ți-o aclamă muzele, care reușesc să te ridice pe altarul

sublimului. Uimitor, vibrezi la diapazonul ființei tale și... îți surprinzi tonul!

...S-a copt cuvântul. „A căzut răscoaptă” clipa din pomul darnic al înțelepciunii. Un izvor nesecat, ce stinge setea atâtor „ogoare de spirit”, se consideră a fi regina Artă. Și multe „grădini culturale” de pe întregul mapamond s-au păstrat „fertile și înfloritoare” în vârtoarea istoriei datorită acestei „ape vii”. Sămânța unor arbori viguroși s-a răspândit în tot spațiul entității spirituale. Goethe, Voltaire, Hugo, Balzac, Dostoievski, Pușkin, Shakespeare sunt titanii literaturii universale, fiind cunoscuți ca profesioniști exploratori ai oceanului cugetării profunde și transfiguratoare. Ei nu au urmat cărări bătătorite, dimpotrivă, au croit drumuri, spărgând întunericul, au construit „poduri” ca să „transporte lumea/ de la ea însăși/ la ea însăși”. Din „loviturile” talentului, folosit ca unealtă de pătrundere în subteranul lucrurilor-oglinzi, sar scânteii de adevăr și „se face lumină”. Căci, pentru a-ți cerceta microcosmosul, ai nevoie de o singură măsură – cuvântul, de-o singură lupă – imaginația și de un singur sfetnic – harul dumnezeiesc. Scrisul e un culoar al regisirii de sine, un tunel din celulele proprii ființe, la capătul căruia îți licărește ca o lumină sfântă DESĂVÂRȘIREA. Orice scriitor palpează lumea cu ajutorul tentaculelor-metafore, numai că impulsul sublimului este captat în scoica gândului mirific. Fiece noutate empirică se trece printr-o „radiografie” poetică, ca mai apoi să se proiecteze pe planul ficțiunii unei opere literare. Pașii omului de artă urmează după sfatul lui Lucian Blaga: „sapă, sapă, până dai de apă”.

Literatura a devenit o fortăreață, după zidurile căreia se ascunde o minte lucidă, un „mănunchi” de ochi gemeni, o întregă națiune. Cuvântul se folosește, deja, ca o sabie cu două tăișuri, pentru că e neuronul limbii materne. Să fie scriitura flacăra ce menține vie nădejdea existenței unui neam? Să fie ea tocmai cea care naște glasul unui popor? E haznaua în care se păstrează „tezaurul moștenit de la străbuni”, după cum se exprima Alecsandri? Nu în zadar, „deșertăciunea unui vis/ noi o stropim cu lacrimi[le]” unui condei de poet! Nu în zadar, *un Goga, un Alecsandri, un Eminescu, un Coșbuc, un Vieru, un Păunescu* „au cântat toate dorințele, au plâns toate nevoile și necazurile românimii”! Fiecare generație învață trecutul, învață demnitățile și curajul din paginile aurite ale lui C. Negruzzi, B. Delavrancea, D. Bolintineanu... În definitiv, scrisul posedă nu numai valoare fundamentală, estetică și artistică, ci și una istorică, cognitivă, sapiențială...

De câte ori înălțăm ochii la *Steaua Singurătății*, nu întârzia o rază de răspuns... De câte ori încercam să păcălesc minutul trecător, de-atâtea ori mă îmbătam de poezie... Sâmbure de basm, cuvântul – frate cu nemărginitul, văr drept cu muzica tăcerii, fierbe în el elixirul tinereții fără bătrânețe și al vieții fără de moarte.